

Κρατικομονοπωλιακή οργάνωση της έρευνας

Με την ιδιωτικοποίηση και εμπορευματοποίηση της επιστήμης, που είναι κοινωνικό αγαθό, το χάσμα ανάμεσα στον πλούτο και στη φτώχεια, στην εξουσία και στη δημοκρατία διευρύνεται, τα τείχη γίνονται ψηλότερα

Για την απαλλοτρίωση του κοινωνικού, επιστημονικού και τεχνολογικού πλούτου

Το ν/σ για την Έρευνα που κατέθεσε η ΝΔ είναι απόλυτα ενταγμένο στην ανανεωμένη στρατηγική του ευρωπαϊκού κεφαλαίου για την «επίτευξη ισχυρότερης οικονομίας και βιώσιμης ανάπτυξης», όπως αναδιαμορφώθηκε η διακήρυξη της Λισαβόνας το Φλεβάρη του 2005. Είναι στην ίδια κατεύθυνση με προηγούμενους νόμους και νομοσχέδια του ΠΑΣΟΚ, όμως εισάγει μια νέα δομή στη διαχείριση και οργάνωση της έρευνας, που προτείνεται από τη Νέα Πράσινη Βίβλο για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας (EXE, Απρίλης 2007).

Η κρατικομονοπωλιακή οργάνωση του ελέγχου της έρευνας γίνεται εμφανέστερη και αποκτά δομικά χαρακτηριστικά αφού δεν περιορίζεται στη συγκρότηση κοινοπραξιών μεταξύ επιχειρήσεων, ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημίων για την εκπόνηση ερευνητικών έργων, είτε παροχή υπηρεσιών σε επιχειρήσεις ή την έμμεση παρέμβαση του κεφαλαίου στις κατευθύνσεις της έρευνας μέσω συμμετοχής των εκπροσώπων του σε βραχύβιες επιτροπές.

Συμμετοχή των επιχειρήσεων στη διαμόρφωση ερευνητικής πολιτικής

Οι νέες δομές σύμφυσης κεφαλαίου και κράτους στη διαμόρφωση της πολιτικής και στον έλεγχο της έρευνας αρχίζουν από την αποκλειστική συμμετοχή του ΣΕΒ στην επιλογή των μελών του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας και Τεχνολογίας, όπου το 1/3 των μελών του θα προέρχεται από το χώρο των επιχειρήσεων, ενώ δε συμμετέχει κανένας εκπρόσωπος άλλου επιστημονικού ή συνδικαλιστικού φορέα. Πέραν τούτου, ο βασικός κορμός του ν/σ διαπερνάται από την ποικίλη συμμετοχή των επιχειρήσεων στη διαμόρφωση και στην υλοποίηση της ερευνητικής πολιτικής με συμπράξεις στην ίδρυση και διοίκηση των ερευνητικών ινστιτούτων και κοινών επιχειρήσεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα μέχρι και την ανάθεση σε επιχειρήσεις της σύνταξης μελετών για τη χάραξη της ερευνητικής πολιτικής. Η κυβέρνηση, ακολουθώντας κατά γράμμα τις κατευθύνσεις της ΕΕ, ουσιαστικά αναθέτει απευθείας και ανοιχτά στο κεφάλαιο τη χάραξη της ερευνητικής πολιτικής.

Η αναδιάρθρωση της έρευνας έχει σκοπό να συντονίσει όλο το ερευνητικό δυναμικό και τις υποδομές ώστε να επιτευχθούν «οικονομίες κλίμακας» για τη διευκόλυνση της αξιοποίησης των κατευθυνόμενων αποτελεσμάτων της έρευνας από τις μεγάλες ελληνικές και ξένες επιχειρήσεις. Η συγκέντρωση ερευνητικού δυναμικού, πόρων και υποδομών σε μεγάλα κέντρα καθώς και η επιχειρηματική οργάνωση του ερευνητικού δυναμικού ολοκληρώνονται στην αντίστοιχη διαδικασία συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης του κεφαλαίου. Από την άλλη στοχεύει στην προσέλκυση ευρωπαϊκού κεφαλαίου για την εκμετάλλευση του ελληνικού ερευνητικού δυναμικού με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους, όπως οι χαμηλοί μισθοί και η ανασφάλιστη και ευέλικτη εργασία που επικρατούν στα πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα.

Στην εισηγητική έκθεση αναφέρεται ότι «η αναβάθμιση της έρευνας στην Ελλάδα κρίνεται στο χρονικό αυτό σημείο πρωταρχική προτεραιότητα, προκειμένου να καταστεί η χώρα ανταγωνιστική σε διεθνές επίπεδο». Στο ν/σ προβλέπεται η ένταξη των ερευνητικών κέντρων σε διεθνή δίκτυα, αλλοδαπά κέντρα και προσέλκυση ερευνητών από τρίτες χώρες. Είναι σαφής η πρόθεση της συμβολής στη βελτίωση της θέσης του ελληνικού κεφαλαίου στο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο ιμπεριαλιστικό σύστημα, με επικέντρωση της επιδρομής στα Βαλκάνια.

Το κεφάλαιο ιδιοποιείται την κοινωνικοποιημένη εργασία

Στην εποχή της ωρίμανσης του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού στο ιμπεριαλιστικό στάδιο, η υποκατάσταση της ζωντανής από την αντικειμενοποιημένη στα μέσα παραγωγής εργασία διευρύνεται με πρωτοφανείς ρυθμούς. Το κεφάλαιο μέσω της κρατικής ή υπερκρατικής επιχορήγησης ιδιοποιείται την

κατεξοχήν κοινωνικοποιημένη εργασία, που είναι η επιστήμη, για να τη μετατρέψει σε νέα μέσα παραγωγής και οργάνωσης της οικονομίας συνολικά. Με τις δομικές αλλαγές του ν/σ περνάμε άμεσα ο έλεγχος και οι κατευθύνσεις της έρευνας στο κεφάλαιο, πέραν των δημόσιων εθνικών και ευρωπαϊκών δαπανών.

Όλα αυτά γίνονται στο όνομα της αύξησης της παραγωγικότητας και του πλούτου ώστε να έρθει η ώρα της κατανομής. Όμως, παρά την πρωτοφανή αύξηση της παραγωγικότητας, που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην ιδιοποίηση των αποτελεσμάτων της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας, τα εργασιακά δικαιώματα των εργαζομένων περιστελλονται, οι πραγματικοί μισθοί μειώνονται, η μερική απασχόληση και η ανεργία καλπάζουν, το περιβάλλον υποβαθμίζεται ενώ τα κέρδη εκτινάσσονται στα ύψη. Οι οικονομικοί και ταξικοί φραγμοί υπήρχαν και υπάρχουν, όμως με την ιδιωτικοποίηση και εμπορευματοποίηση της επιστήμης, που είναι κοινωνικό αγαθό, το χάσμα ανάμεσα στον πλούτο και στη φτώχεια, στην εξουσία και στη δημοκρατία διευρύνεται, τα τείχη γίνονται ψηλότερα. Επομένως, η διεκδίκηση της αύξησης των δαπανών για την έρευνα δεν είναι προοδευτική από μόνη της αν δεν είναι σε σύγκρουση με το σημερινό καθεστώς απαλλοτρίωσης του κοινωνικού πλούτου.

Οργανωμένη παράδοση του επιστημονικού πλούτου

Οι θεσμικές αλλαγές που γίνονται στη χώρα μας ακολουθούν, με βάση και τις ελληνικές ιδιομορφίες, τις αντίστοιχες αλλαγές στα τρία ιμπεριαλιστικά κέντρα που θεωρούν την έρευνα βασικό πυλώνα για την αντιστροφή της τάσης πτώσης του ποσοστού του κέρδους. Η μαζική και οργανωμένη παράδοση του επιστημονικού και τεχνολογικού πλούτου που ανήκει στην κοινωνία στοχεύει στην εκμετάλλευση της γενικής κοινωνικής εργασίας, που είναι «όλη η επιστημονική εργασία, όλες οι ανακαλύψεις, όλες οι εφευρέσεις, και προϋπόθεσή της αποτελεί εν μέρει η συνεργασία με ζώντες και εν μέρει η χρησιμοποίηση των εργασιών των προγόνων», όπως διαπίστωνε ο Μαρξ πριν δυόμισι αιώνες. Οι θεσμικές αλλαγές για την ανώτερη οργάνωση της εκμετάλλευσης της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας που προωθούνται παγκόσμια δείχνουν τη ζωτική σημασία της για την άμβλυνση της κρίσης του συστήματος.

Για τη στρατηγική της Λισαβόνας η έρευνα θεωρείται «κάτι περισσότερο από ακρογωνιαίος λίθος». Σκοπό έχουν να κινητοποιήσουν τη γενική, κοινωνικά συνδυασμένη εργασία ώστε να αυξηθεί η ταχύτητα περιστροφής του κεφαλαίου, αφού «το κύριο μέσο για τη συντόμευση του χρόνου παραγωγής είναι το ανέβασμα της παραγωγικότητας της εργασίας». Οι περιορισμοί της έκτασης ενός άρθρου δεν επιτρέπουν την εκτενή ανάπτυξη του σοβαρού αυτού θέματος. Όμως, πρέπει να τονιστεί ότι τα ιδεολογήματα περί κοινωνίας της γνώσης στοχεύουν στην αποσύνδεση του κοινωνικού πλούτου της γνώσης από την εκμετάλλευση της γενικής κοινωνικής εργασίας, της συνδυασμένης εργασίας, κατά τον Μαρξ.

Έρευνα και πανεπιστήμια στο σύστημα επιχειρηματικού ελέγχου

Το ν/σ δε στοχεύει στρατηγικά στην αφαίρεση της έρευνας από τα πανεπιστήμια αλλά στην ολοκληρωτική ένταξη της επιστημονικής έρευνας και των πανεπιστημίων στο σύστημα του επιχειρηματικού ελέγχου και εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων. Η αντίθεση στην εμπορευματοποίηση και ιδιωτικοποίηση της επιστήμης δε σημαίνει ότι οι ερευνητές πρέπει να ζουν στο χρυσελεφάντινο πύργο της «καθαρής» επιστήμης και να ασχολούνται αποκλειστικά με τη βασική έρευνα, παρά τη σημασία της για την πρόοδο της γενικής κοινωνικής γνώσης. Η βασική και εφαρμοσμένη επιστημονική έρευνα είναι βασικός μοχλός στην ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και συμβάλλει στον πολιτισμό και στην πρόοδο της κοινωνίας. Όμως, αποδεικνύεται ότι η συγκέντρωση και ο μονοπωλιακός έλεγχος της επιστήμης είναι αντίθετος με την ελεύθερη εξέλιξη των επιστημών και την ακαδημαϊκή ελευθερία και, το σημαντικότερο, αποκλείει την τεράστια πλειοψηφία της ανθρωπότητας από τα αγαθά των επιστημονικών ανακαλύψεων ή, ακόμη χειρότερα, χρησιμοποιείται η επιστήμη εναντίον της.

Η αντίσταση στην ερευνητική πολιτική και η καταδίκη των δυνάμεων της ευρωπαϊκής στρατηγικής δεν είναι μόνο θέμα των ερευνητών και του πανεπιστημιακού κινήματος. Σήμερα αποτελεί ένα από τα κρίσιμα σημεία της ταξικής πάλης γιατί σχετίζεται με την απαλλοτρίωση του κοινωνικού πλούτου, που παράγουν όχι μόνο οι σημερινοί εργαζόμενοι του χεριού και του πνεύματος αλλά και οι πρόγονοί τους. Η ερευνητική πολιτική οξύνει τη βασική αντίθεση κεφαλαίου - εργασίας. Σχετίζεται άμεσα με τις δυνατότητες για την εξανθρώπιση της εργασίας, με τη ριζική βελτίωση της ζωής. Η συνειδητοποίηση του μεγέθους της κλοπής και η διεκδίκηση της κυριότητας, της οργάνωσης και του ελέγχου του κοινωνικού πλούτου από τις λαϊκές δυνάμεις και όχι μόνο η πάλη για την κατανομή είναι ζωτικής σημασίας για τους εργαζομένους αλλά και συνολικά για την ανθρωπότητα.

N. A. ΑΣΠΡΑΓΚΑΘΟΣ

Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών

ΠΑΡΟΜΟΙΑ ΘΕΜΑΤΑ

- 02/6/2007 -- Έρευνα και επιστήμη στην υπηρεσία του κεφαλαίου
- 13/5/2007 -- Κομμάτι κομμάτι υλοποιείται η στρατηγική της Λισαβόνας
- 04/3/2007 -- Οι βασικές αρχές της Ενιαίας Ανώτατης Εκπαίδευσης
- 25/5/2003 -- Προς μια ευρωπαϊκή ερευνητική ... έρημο
- 22/4/2001 -- ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΚΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ